BEREDSKAP – 5.–7. TRINN

Når noen ikke blir hørt

Hovedspørsmål: Hvordan kan vi sørge for at mennesker med ulike behov blir hørt og får den hjelpen de trenger når noe uventet skjer?

En plan som ikke fungerte for alle

Det har vært strømbrudd i den fiktive kommunen Solvik i to døgn.

Kommunen har åpnet et midlertidig samlingssted på samfunnshuset. Her kan innbyggerne få informasjon, varme og enkel hjelp.

Kommunen har laget en plan for hvordan samlingsstedet skal fungere.

Men etter åpningen oppdager de at noen innbyggere ikke får brukt tilbudet.

Oppdrag: Hvordan kan en plan som virker god, likevel fungere dårlig for noen?

Hva skal du lære?

Etter læringsreisen skal du kunne:

- [ ] Oppdage når en plan ikke tar hensyn til alle.
- [ ] Undersøke hvilke behov ulike mennesker kan ha.
- [ ] Stille spørsmål og lytte uten å gjette hva andre trenger.
- [ ] Foreslå endringer som gjør en plan mer inkluderende.
- [ ] Teste om endringene faktisk hjelper.
- [ ] Forklare hvorfor det er viktig at flere blir hørt.

Målet er å lage en plan som fungerer bedre for flere mennesker.

Slik fungerer samlingsstedet

Kommunens plan er enkel:

1. Innbyggerne får informasjon gjennom kommunens nettside.
2. Samlingsstedet er åpent fra klokken 10 til 16.
3. Alle som trenger hjelp, kan møte opp på samfunnshuset.
4. Informasjon gis muntlig i resepsjonen.
5. Frivillige deler ut varm drikke og hjelper til med praktiske spørsmål.

Kommunen regner med at innbyggerne selv sier fra dersom de trenger noe.

Undersøk:

- Hva virker bra med planen?
- Hvilke problemer kan oppstå?
- Hvem kan få vanskeligheter med å bruke tilbudet?

Leveranse: En første vurdering av planen.

Møt fire innbyggere

Amir, 12 år: Amir bor med familien sin et stykke fra samfunnshuset. Familien har ikke bil, og bussene går sjelden.

Ingrid, 78 år: Ingrid bruker rullator. Hun synes trappen ved inngangen til samfunnshuset er vanskelig.

Lina, 35 år: Lina forstår en del norsk, men synes det er vanskelig å få med seg lange muntlige beskjeder.

Jonas, 15 år: Jonas hører dårlig. Han får ikke alltid med seg informasjon som bare blir gitt muntlig.

Oppdrag:

Hva kan gjøre det vanskelig for disse fire å bruke samlingsstedet?

Viktig: Vi vet ikke alt om personene. Vi må undersøke behovene deres i stedet for å anta.

Hvem mangler i planen?

Lag en oversikt over de fire innbyggerne.

Person	Mulig hindring	Hva trenger vi å finne ut?
Amir	Vanskelig å komme fram	…
Ingrid	Vanskelig inngang	…
Lina	Vanskelig å forstå informasjon	…
Jonas	Vanskelig å høre beskjeder	…

Oppdrag:

1. Beskriv hva som kan hindre hver person.
2. Lag minst ett spørsmål dere ville stilt personen.
3. Skill mellom det dere vet, og det dere bare antar.

Leveranse: Et behovskart.

Hvordan finner vi ut hva folk trenger?

Se på disse to måtene å spørre på:

Spørsmål A: «Du trenger vel hjelp til å komme deg til samfunnshuset?»

Spørsmål B: «Hvordan fungerer det for deg å komme deg til samfunnshuset?»

Diskuter:

- Hva er forskjellen?
- Hvilket spørsmål gir personen størst mulighet til å forklare sin egen situasjon?
- Hvordan kan vi stille spørsmål uten å bestemme svaret på forhånd?

Øv sammen: Lag to åpne spørsmål til hver av de fire innbyggerne.

Lytt før dere bestemmer

Dere skal gjennomføre en enkel samtaleøvelse.

Fordel rollene:

- En er innbygger.
- En stiller spørsmål.
- En lytter og noterer.
- En observerer hvordan samtalen foregår.

Bruk rollekortene i arbeidsmaterialet.

Den som spør, skal:

1. Stille åpne spørsmål.
2. Lytte til svaret.
3. Stille oppfølgingsspørsmål.
4. Oppsummere det personen har sagt.
5. Kontrollere at oppsummeringen stemmer.

Leveranse: Et oppdatert behovskart.

Hva fant dere ut?

Sammenlign det dere trodde før samtalen, med det dere fikk vite.

Oppdrag:

- Hvilke antakelser stemte?
- Hva oppdaget dere som dere ikke hadde tenkt på?
- Var det noen behov som ikke kom fram i den første planen?
- Hva ville skjedd dersom ingen hadde spurt disse personene?

Læringspunkt: En god plan bygger ikke bare på hva vi tror folk trenger. Den bygger også på at vi undersøker og lytter.

Lag en bedre plan

Kommunen ber dere forbedre planen for samlingsstedet. Dere skal vurdere:

- Hvordan innbyggerne får informasjon.
- Hvordan de kommer seg til samlingsstedet.
- Hvordan de kommer inn og kan bruke lokalene.
- Hvordan de får informasjon de forstår.
- Hvordan de kan si fra om behov.
- Hvordan kommunen følger opp dem som ikke kan møte.

Oppdrag:

Velg minst fire konkrete forbedringer. For hver forbedring skal dere forklare:

1. Hvilket problem den løser.
2. Hvem den kan hjelpe.
3. Hva som må være på plass.
4. Hvordan dere kan undersøke om den fungerer.

Leveranse: Inkluderende beredskapsplan – versjon 1.

Test planen

Bytt plan med en annen gruppe.

Den andre gruppen bruker rollekortene og undersøker om planen fungerer for de fire innbyggerne.

Testspørsmål:

- Får personen vite at samlingsstedet finnes?
- Kan personen komme seg dit eller få nødvendig hjelp på annen måte?
- Kan personen bruke tilbudet?
- Forstår personen informasjonen?
- Kan personen stille spørsmål og bli hørt?
- Hva skjer dersom den første løsningen ikke fungerer?

Leveranse: En testoversikt med minst tre funn.

Nye opplysninger

Kommunen får vite følgende:

A: En av innbyggerne ønsker ikke å fortelle om behovene sine foran andre.

B: En familie kan ikke komme til samlingsstedet i åpningstiden.

C: Noen innbyggere har ikke fått vite at tilbudet finnes.

D: Flere personer opplever at de blir sendt videre uten å få svar på spørsmålene sine.

Oppdrag:

Velg minst to situasjoner.

- Hva fungerer ikke godt nok?
- Hvordan kan kommunen oppdage problemet?
- Hva bør endres?
- Hvordan kan vi kontrollere at endringen hjelper?

Forbedre og begrunn

Bruk testresultatene og de nye opplysningene.

Lag **inkluderende beredskapsplan – versjon 2**.

Planen skal vise:

- Hvilke behov dere har undersøkt.
- Hvilke endringer dere har gjort.
- Hvordan flere kan få informasjon og hjelp.
- Hvordan innbyggerne kan si fra.
- Hvordan kommunen kan følge opp behov som fortsatt ikke er løst.

Oppdrag:

Velg de tre viktigste forbedringene og begrunn hvorfor dere har gjort dem.

Hva har du lært?

Fullfør setningene:

- En plan kan fungere dårlig for noen fordi …
- Det er viktig å stille spørsmål i stedet for å gjette fordi …
- Vi oppdaget et behov da …
- Vi forbedret planen ved å …
- Vi testet om planen fungerte ved å …
- Det viktigste jeg har lært om å inkludere andre, er …

Avsluttende spørsmål:

Hvordan kan vi sørge for at også de som ikke sier fra selv, får mulighet til å bli hørt?

Lærerveiledning

Pedagogisk hensikt

Elevene skal utvikle forståelse for at beredskap må fungere for mennesker med ulike forutsetninger og behov. Læringsreisen skal gjøre elevene i stand til å oppdage hindringer, undersøke behov, lytte, forbedre en plan og teste om endringene fungerer.

Dette er ikke først og fremst en ressurs om hvem som har myndighet til å bestemme, men om hvordan vi kan skape bedre løsninger ved å involvere dem som blir berørt.

Anbefalt gjennomføring

Organisering: Grupper på 3–4 elever.

Arbeidsformer: Scenariobasert problemløsning, Behovskartlegging, Samtaleøvelse og aktiv lytting, Perspektivtaking, Planlegging, Rollespill og testing, Forbedring og refleksjon.

Lærerens viktigste spørsmål

«Hvordan kan vi vite at en løsning fungerer for mennesker med ulike behov, dersom vi ikke har undersøkt det sammen med dem?»

Viktig for læreren

Rollekortene er fiktive. De beskriver bestemte situasjoner, ikke hvordan alle mennesker i en gruppe har det.

Elevene skal ikke måtte dele egne erfaringer med funksjonsnedsettelser, språkproblemer eller andre personlige forhold.

Det er viktig å skille mellom:

- **Hindringer:** Hva gjør det vanskelig å bruke tilbudet?
- **Behov:** Hva trenger personen for å kunne delta?
- **Løsninger:** Hva kan endres?
- **Medvirkning:** Hvordan får personen påvirke løsningen?

En løsning som fungerer for én person, fungerer ikke nødvendigvis for alle.

Sentrale begreper

Beredskap, samlingssted, behov, hindring, tilgjengelighet, inkludering, medvirkning, åpne spørsmål, aktiv lytting, antakelser, tilrettelegging, oppfølging, testing og forbedring.

Arbeidsmateriale 1 – Rollekort

Amir – 12 år

Du bor med familien din utenfor sentrum. Dere har ikke bil.

Du vet hvor samfunnshuset ligger, men det går få busser.

Når du blir spurt, kan du fortelle:

- Familien har ikke mulighet til å kjøre.
- Det er langt å gå.
- Dere ønsker informasjon om andre måter å få hjelp på.

Ikke fortell alt med en gang. La den som spør, undersøke situasjonen.

Ingrid – 78 år

Du bruker rullator og bor alene.

Du har hørt at kommunen har åpnet et samlingssted.

Når du blir spurt, kan du fortelle:

- Trappen ved inngangen er vanskelig.
- Du ønsker å klare mest mulig selv.
- Du vil gjerne vite om det finnes en tilgjengelig inngang.

Lina – 35 år

Du har bodd i Norge i noen år.

Du forstår mye norsk, men kan bli usikker når informasjonen er lang og komplisert.

Når du blir spurt, kan du fortelle:

- Korte, tydelige beskjeder fungerer bedre.
- Du ønsker mulighet til å stille spørsmål.
- Det hjelper når informasjon også finnes skriftlig og med enkle ord.

Jonas – 15 år

Du hører dårlig og er på samlingsstedet sammen med familien.

Når du blir spurt, kan du fortelle:

- Du får ikke alltid med deg beskjeder som ropes ut.
- Du ønsker å kunne lese viktig informasjon.
- Det hjelper når den som snakker, vender seg mot deg og sjekker at budskapet er forstått.

Arbeidsmateriale 2 – Behovskart

Person	Hva vet vi?	Hva antar vi?	Hva må vi spørre om?	Hva fant vi ut?
Amir	…	…	…	…
Ingrid	…	…	…	…
Lina	…	…	…	…
Jonas	…	…	…	…

Arbeidsmateriale 3 – Forbedringsplan

Problem	Hvem berøres?	Foreslått endring	Hva må være på plass?	Hvordan tester vi?
…	…	…	…	…

Arbeidsmateriale 4 – Test og forbedring

Dette fungerte godt:

Dette fungerte ikke godt nok:

Dette hadde vi ikke tenkt på:

Dette endret vi:

Slik kan vi undersøke om endringen fungerer: